



СИЛАБУС
навчальної дисципліни
МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»
ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА

Навчально-науковий
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ ТА
СОЦІОГУМАНІТАРНИХ
ДИСЦИПЛІН ІМЕНІ
О.М. ЛАЗАРЕВСЬКОГО

КАФЕДРА
ПРАВА, ФІЛОСОФІЇ ТА ПОЛІТОЛОГІЇ

Освітній ступінь	Бакалавр
Галузь знань	08 Право
Спеціальність	081 Право
Освітньо-професійна програма	Право
Кількість кредитів	6
Рік підготовки, семестр	4 рік, VIII семестр
Компонент освітньо-професійної програми	Обов'язковий компонент
Дні занять	згідно з розкладом
Мова викладання	Українська
Консультації	щосереди 12.00-13.00 (210 кабінет, з можливістю дистанційної роботи на платформах ZOOM та Google-class).
Викладач	Кандидат юридичних наук, доцент Єфремова Олена Петрівна
Контакти	Е-mail: yefremova111999@gmail.com м.т.0938000039

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Навчальний курс «Муніципальне право» розрахований на студентів закладів вищої освіти правових спеціальностей з урахуванням наявності у них базового рівня знань (середньої освіти), які навчаються за освітньо-професійними програмами підготовки бакалавра. Він побудований відповідно до вимог Європейської Кредитно-Трансферної системи (ECTS).

Предмет дисципліни «Муніципальне право» сукупність суспільних відносин, що виникають при організації і функціонуванні місцевого самоврядування. Після завершення вивчення дисципліни «Муніципальне право» отримані студентом знання, вміння та навички будуть необхідні для засвоєння навчального матеріалу та щодо становлення власної компетенції місцевого самоврядування, імплементації міжнародних стандартів локальної демократії в національне законодавство, розвитку муніципального процесу тощо. Програма навчальної дисципліни складається з 6-ти кредитних модулів:

Модуль 1.

1. Загальна характеристика муніципального права як галузі національного права України.
2. Муніципальне право як наука.

Модуль 2.

3. Загальні засади місцевого самоврядування як інститут муніципального права.

Модуль 3.

4. Система місцевого самоврядування як інститут муніципального права.

Модуль 4.

5. Територіальна громада як інститут муніципального права.

Модуль 5.

6. Органи та посадові особи як інститут місцевого самоврядування.
7. Матеріально-фінансова основа місцевого самоврядування як інститут муніципального права.

Модуль 6

8. Гарантії та відповідальність у системі місцевого самоврядування як інститут муніципального права.
9. Проблеми становлення регіонального самоврядування в Україні.

Метою викладання навчальної дисципліни «Муніципальне право» сформувати у майбутніх фахівців з права глибоке фундаментальне правове мислення щодо правового регулювання суспільних відносин, що виникають у процесі становлення і розвитку в Україні місцевого самоврядування як однієї з найважливіших засад конституційного ладу, гарантованого державою права і реальної здатності територіальних громад (територіальних спільнот громадян) самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції та законів України.

ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ І РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Шифр згідно ОПП	Компетентності
ЗК 1	Здатність до абстрактного мислення аналізу та синтезу.
ЗК 2	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК 3	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
ЗК 4	Здатність спілкуватися державною мовою як усно так і письмово
ЗК6	Навички використання комунікаційних технологій.
ЗК9	Здатність працювати в команді.
ЗК11	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного)

	суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні
ЗК13.	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.
СК1.	Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.
СК2.	Знання і розуміння ретроспективи формування правових та державних інститутів.
СК3.	Повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи.
СК 4	Знання і розуміння міжнародних стандартів прав людини, положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини.
СК 6	Знання і розуміння основ права Європейського Союзу.
СК-7	Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.
СК 8	Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.
СК 11	Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.
СК 12	Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.
СК 13	Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.
СК 15	Здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування.
СК 16	Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.
СК 24.	Здатність кваліфікувати адміністративні правопорушення та відмежовувати їх від інших протиправних дій.
СК 25.	Здатність вирішувати практичні ситуації в ході притягнення винуватих осіб до адміністративної відповідальності.
СК 27.	Вміння аналізувати нормативні акти, якими визначається компетенція органів державної влади і управління.
	Програмні результати навчання*
ПРН 3	Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.
ПРН 8	Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.
ПРН 13	Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту

ПРН 14	Належно використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для своєї професійної діяльності.
ПРН 15	Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.
ПРН 19	Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права.
ПРН 20	Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.
ПРН 21	Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.

**вказуються лише для обов'язкових компонент освітньої програми*

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

№	Назва теми	Всього годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Модуль 1.					
1	Загальна характеристика муніципального права як галузі національного права України.	18	4	2	12
2	Муніципальне право як наука.	18	4	2	12
Всього за модуль 1		36	8	4	24
Модуль 2.					
3	Загальні засади місцевого самоврядування як інститут муніципального права.	20	4	4	12
Всього за модуль 2		20	4	4	12
Модуль 3.					
4	Система місцевого самоврядування як інститут муніципального права.	22	6	4	12
Всього за модуль 3		22	6	4	12
Модуль 4.					
5	Територіальна громада як інститут муніципального права.	22	4	6	12
Всього за модуль 4		22	4	6	12
Модуль 5.					
6	Органи та посадові особи як інститут місцевого самоврядування.	20	4	4	12

7	Матеріально-фінансова основа місцевого самоврядування як інститут муніципального права.	20	4	4	12
Всього за модуль 5		40	8	8	24
Модуль 6					
8	Гарантії та відповідальність у системі місцевого самоврядування як інститут муніципального права.	20	4	4	12
9	Проблеми становлення регіонального самоврядування в Україні.	20	4	4	12
Всього за модуль 6		20	8	8	24
Разом за курс		180	38	34	108

Тематика практичних занять.

Зміст першого модулю включає:

Тема 1. Загальна характеристика муніципального права як галузі національного права України.

1. Поняття, предмет та методи муніципального права.
2. Муніципальне право — право місцевого самоврядування.
3. Система муніципального права, її елементна характеристика.
4. Муніципально-правові норми, їх особливості.
5. Муніципально-правові інститути. Муніципально-правові відносини, особливості їх суб'єктного та предметного складу.
6. Джерела муніципального права. Статутне право.

Тема 2. Муніципальне право як наука.

1. Сучасні муніципальні концепції Місцеве самоврядування — основний предмет науки муніципального права.
2. Місцеве самоврядування — самостійна форма публічної влади. Місцеве самоврядування — демократична форма децентралізації виконавчої влади.
3. Основні теоретичні концепції місцевого самоврядування, їх вплив на практику становлення і розвитку муніципального права України.
4. Громадська концепція. Державницька концепція. Концепція муніципального дуалізму. Інші концепції місцевого самоврядування.

Зміст другого модулю включає:

Тема 3. Загальні засади місцевого самоврядування як інститут муніципального права.

1. Поняття місцевого самоврядування. Місцеве самоврядування як гарантоване державою право і реальна здатність самостійно вирішувати питання суспільного характеру.
2. Місцеве самоврядування і державне управління. Конституційно-правові принципи місцевого самоврядування.
3. Принцип правової самостійності. Принцип організаційної самостійності. Принцип матеріально-фінансової самостійності. Принцип територіальності. Принцип

субсидіарності. Принцип державної підтримки та гарантії. Інші принципи місцевого самоврядування.

Зміст третього модулю включає:

Тема 4. Система місцевого самоврядування як інститут муніципального права. 1. Поняття системи місцевого самоврядування. Особливості конституційної моделі системи місцевого самоврядування в Україні.

2. Територіальна громада — основа місцевого самоврядування. Сільський, селищний, міський голова — головна посадова особа територіальної громади. 3. Органи місцевого самоврядування, що представляють територіальну громаду села, селища, міста. Органи місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад районів, областей. Органи самоорганізації населення.

4. Особливості системи місцевого самоврядування у містах з районним поділом, Києві. Система місцевого самоврядування і урядова вертикаль.

5. Проблеми вдосконалення системи місцевого самоврядування у контексті конституційної реформи.

Зміст четвертого модулю включає:

Тема 5. Територіальна громада як інститут муніципального права.

1. Поняття територіальної громади. Основні ознаки територіальної громади.

2. Види територіальних громад. Особливості територіальної громади району у місті.

3. Основні функції та повноваження територіальної громади. Виключні повноваження територіальної громади.

4. Основні форми волевиявлення територіальної громади. Місцеві вибори. Місцевий референдум. Загальні збори. Місцева ініціатива. Громадські слухання. Дорадче опитування. Статут територіальної громади. Інші акти статутного права.

5. Проблеми оптимізації територіальних громад. Порядок об'єднання територіальних громад. Принцип муніципального унітаризму. Принцип муніципального федералізму. Проблеми вдосконалення конституційно-правового статусу територіальних громад.

Зміст п'ятого модулю включає:

Тема 6. Органи та посадові особи як інститут місцевого самоврядування.

1. Ради — органи місцевого самоврядування. Місцеві та регіональні рівні рад, їх особливості.

2. Особливості функцій та повноваження сільської, селищної, міської ради. Особливості функцій та повноваження районної у місті ради. Особливості функцій та повноваження районної, обласної ради.

3. Структура місцевої ради. Особливості політико-правової природи мандата депутата місцевої ради. Постійні та тимчасові комісії місцевих рад, особливості їх правового статусу. Сесійна та комісійна форми діяльності місцевих рад. Сесія — основна форма роботи ради як представницького органу, порядок її призначення та проведення.

4. Акти місцевих рад. Виконавчі органи сільських, селищних, міських, районних у містах рад. Виконавчі комітети, їх основні функції, повноваження, організація роботи. Відділи, управління та інші виконавчі органи рад галузевої та функціональної компетенції.

5. Правові акти виконавчих органів рад. Особливості конституційно-правового статусу сільського, селищного, міського голови, інших посадових осіб місцевого самоврядування.

6. Проблеми вдосконалення системи та конституційно-правового статусу органів і посадових осіб органів місцевого самоврядування у контексті конституційної реформи.

Тема 7. Матеріально-фінансова основа місцевого самоврядування як інститут муніципального права.

1. Комунальна власність, її суб'єкти, об'єкти, соціально-економічна природа, правовий режим.

2. Повноваження територіальних громад та органів місцевого самоврядування щодо володіння, користування і розпорядження комунальною власністю.

3. Право власності. Право господарського відання. Право оперативного управління об'єктами комунальної власності.
4. Система місцевих фінансів. Місцеві бюджети, особливості їх прибуткової та видаткової частин. Місцеві податки і збори. Позабюджетні, валютні та інші цільові фонди. Комунальний кредит.
5. Проблеми зростання матеріально-фінансової автономії місцевого самоврядування.

Зміст шостого модулю включає:

Тема 8. Гарантії та відповідальність у системі місцевого самоврядування як інститут муніципального права.

1. Поняття гарантії місцевого самоврядування та їх система. Обов'язковість виконання актів та законних вимог органів та посадових осіб місцевого самоврядування.
2. Право місцевого самоврядування, його органів та посадових осіб на звернення до суду для захисту своїх прав та інтересів.
3. Відповідальність органів і посадових осіб місцевого самоврядування перед територіальною громадою, державою, юридичними та фізичними особами.
4. Дострокове припинення повноваження ради. Дострокове припинення повноважень сільського, селищного, міського голови, голови районної, обласної, районної у місті ради. Дострокове припинення повноважень органів самоорганізації населення.

Тема 9. Проблеми становлення регіонального самоврядування в Україні.

1. Регіоналізація як демократична форма децентралізації в унітарній, демократичній, правовій державі.
2. Регіоналізація та автономізація.
3. Місцеве та регіональне самоврядування: загальне й особливе.
4. Європейська хартія регіонального самоврядування.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Муніципальне право. Робоча програма для студентів спеціальності -08 Право, за освітнім рівнем – 081 право.
2. Муніципальне право. Методичні рекомендації до семінарських занять для студентів для студентів спеціальності -08 Право, за освітнім рівнем – 081 право.
3. Муніципальне право.. Методичні рекомендації до самостійної роботи для студентів для студентів спеціальності -08 Право, за освітнім рівнем – 081 право.

Основна

1. Конституція України (зі змін., внесеними Законом України від 08.12.2004).
2. Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні” (зі змін. і допов.) // ВВР України. — 1997. — № 1–2. — С. 95.
3. Закон України “Про статус депутатів місцевих рад” (зі змін. і до- пов.) // ВВР України. — 2002. — № 40. — С. 290.
4. Закон України “Про службу в органах місцевого самоврядування” (зі змін. і допов.) // ВВР України. — 2001. — № 33. — С. 175.
5. Закон України “Про столицю України — місто-герой Київ” // ВВР України. — 1999. — № 11. — С. 79.
6. Закон України “Про органи самоорганізації населення” // ВВР України. — 2001. — № 48. — С. 254.
7. Конституція Автономної Республіки Крим: Затв. Законом України від 23 грудня 1998 року // ВВР України. — 1999. — № 5–6. — С. 43.
8. Європейська Хартія місцевого самоврядування. 9. Проект Європейської Хартії регіонального самоврядування.
10. Закон України “Про передачу об'єктів права державної та комунальної власності” // ВВР України. — 1998. — № 94. — С. 228.
11. Закон України “Про розмежування земель державної та комунальної власності” // ВВР

- України. — № 35. — С. 411.
12. Земельний кодекс України // ВВР України. — 2002. — № 3. — С. 27.
 13. Бюджетний кодекс України // ВВР України. — 2001. — № 37. — С. 189.
 14. Закон України “Про Державний бюджет України на 2008 рік та про внесення змін до деяких законодавчих актів України” // ВВР України. — 2008. — № 5. — С. 78.
 15. Муніципальне право України / За ред. проф. В. Ф. Погорілка, О. Ф. Фрицького. — К.: Юрінком Інтер, 2016.
 16. Корнієнко М. І. Муніципальне право України. Концептуальні та організаційно-правові питання. — К.: Алерта, 2015.
 17. Кравченко В. В., Пітцик М. В. Муніципальне право України. — К.: Атіка, 2018.
- Додаткова
19. Актуальні проблеми становлення та розвитку місцевого самоврядування в Україні. — К.: Атіка, 2017.
 20. Борденюк В. І. Місцеве самоврядування та державне управління: конституційно-правові основи співвідношення та взаємодії. — К.: Парламент. вид-во, 2017.
 21. Адміністративно-територіальний устрій України: шляхи реформування. — К., 2017.
 22. Конституція і конституціоналізм: вибіркові проблеми. — К., 2017.
 23. Принципи Європейської хартії місцевого самоврядування. — К., 2015.
 24. Муніципальний рух: новий етап розвитку. — К.: Логос, 2015.
 25. Корнієнко М. І. Органи самоорганізації населення як конституційний інститут: якими вони мають бути? // Вибори та демократія. — 2017. — № 1.
 26. Задорожня Г. Специфіка нормативної діяльності органів місцевого самоврядування // Право України. — 2017. — № 7.
 27. Корнієнко М. І. Місцеве самоврядування як конституційний інститут: яким воно має бути? // Аспекти самоврядування. — 2016. — № 2.
 28. Подоляко Г. Функції Української держави у сфері місцевого самоврядування // Право України. — 2016. — № 11.
 29. Приєшкіна О. Децентралізація державної влади та розширення прав місцевого самоврядування: проблеми і перспективи // Право України. — 2016. — № 11.
 30. Лукашова В. Європейські принципи управління в системі місцевого самоврядування: організаційно-правовий аспект // Право України. — 2016. — № 3.
 31. Бориславська О. Реформа місцевого самоврядування: проблеми внесення змін до Конституції України // Вибори та демократія. — 2015. — № 3.
 32. Яковина М. Перспективи запровадження регіонального самоврядування в Україні // Аспекти самоврядування. — 2015. — № 4.
 33. Корнієнко М. І. Автономна Республіка Крим як форма регіонального самоврядування // Вчені записки Інституту економіки та права “КРОК”. — Вип. 6. — К., 2015.

15. Інформаційні ресурси

1. <http://www.portal.rada.gov.ua> - офіційний веб-сайт Верховної Ради України.
2. <http://www.president.gov.ua> - офіційний веб-сайт Президента України.
3. <http://www.kmu.gov.ua> - офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України.
4. www.ombudsman.gov.ua - веб-сторінка Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
5. <http://www.minjust.gov.ua> - Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України.
6. <http://www.court.gov.ua> - офіційний веб-портал судової влади України.
7. <http://www.gp.gov.ua> - офіційний веб-сайт Генеральної прокуратури
8. <http://www.reyestr.court.gov.ua> - єдиний реєстр судових рішень в
9. www.ukrstat.gov.ua - веб-сторінка Державної служби статистики
10. <https://nads.gov.ua> - веб-сторінка Національного агентства України з питань державної служби.
11. <http://www.catalogue.nplu.org> - Національна парламентська бібліотека України.

ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Студент має право:

- вільно висловлювати свої думки усно або письмово, аргументуючи їх знаннями провідних засад конституції, трудового права, освітнього менеджменту, економіки, права тощо;
- вносити пропозиції щодо формування та реалізації власної освітньої траєкторії; активізації власної самостійної пізнавальної діяльності, форм і методів проведення аудиторних занять;
- відпрацьовувати пропущені заняття в установленому порядку;
- отримати індивідуальні консультації у викладача.

Студент зобов'язаний:

- відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого дирекцією розкладу, запізнення на заняття допускається тільки з поважних причин;
- брати активну участь у роботі під час аудиторних занять, дотримуватися правил етичної поведінки, поважати думки та права інших студентів і викладача;
- виконати індивідуальне завдання
- самостійну роботу, підготовка якої є обов'язковою умовою допуску до екзамену. Студент, який не підготував самостійну роботу, до екзамену не допускається.
- набрати під час вивчення навчальної дисципліни мінімум 35 балів.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Пропущені з поважної причини заняття дозволяється відпрацьовувати впродовж **двох тижнів** після завершення дії поважної причини і при наявності документа-підстави (довідки, розпорядження про індивідуальних графік відвідування тощо).

Політика щодо академічної доброчесності. Студенти керуються нормами «Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти в національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка» (Наказ Ректора № 383 від 27.12.2019 р. зі змінами і доповненнями від 23.12.2020 (<https://drive.google.com/file/d/1YOj2QK3xW-03evO8Tkg1o3ZKUAbBL-VH/view>)). У процесі навчання та при підготовці проєктної заявки забороняються плагіат, фабрикація та фальсифікація результатів, списування, хабарництво.

Політика щодо викладання. Викладання навчальної дисципліни відбувається на засадах студентоцентризму, антропоцентризму, гуманізму, поваги до соціокультурного плюралізму.

Розподіл балів

Види контролю	Кількість	Бали	Загальна кількість балів
Робота на практичному занятті	9	До 5	до 40
Індивідуальне завдання (презентації)	9	1	до 9
Самостійна робота: вирішення практичних ситуацій; складання процесуальних документів; науковий проект ¹	9	1	до 9
Підсумкова контрольна робота	1	17	до 17
Усього			до 75
Екзамен:			до 25
Разом:			до 100

¹ Самостійна робота є обов'язковою умовою допуску до екзамену. Студент, який не виконав самостійну роботу до екзамену не допускається.